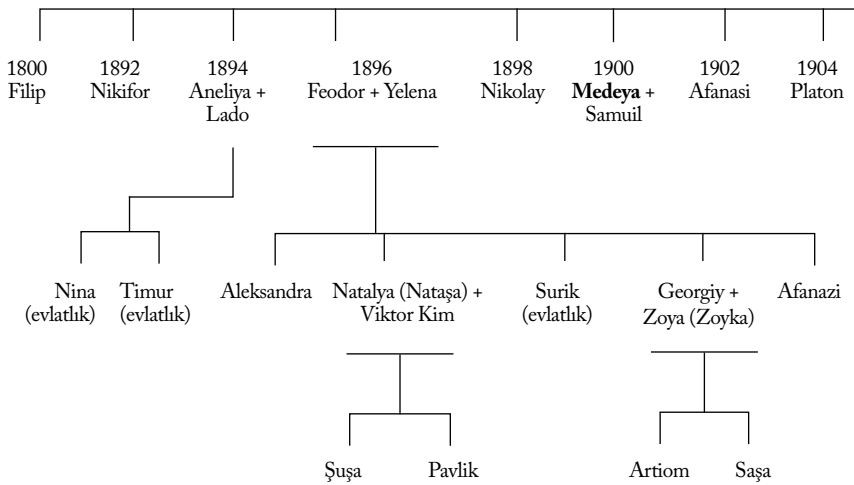

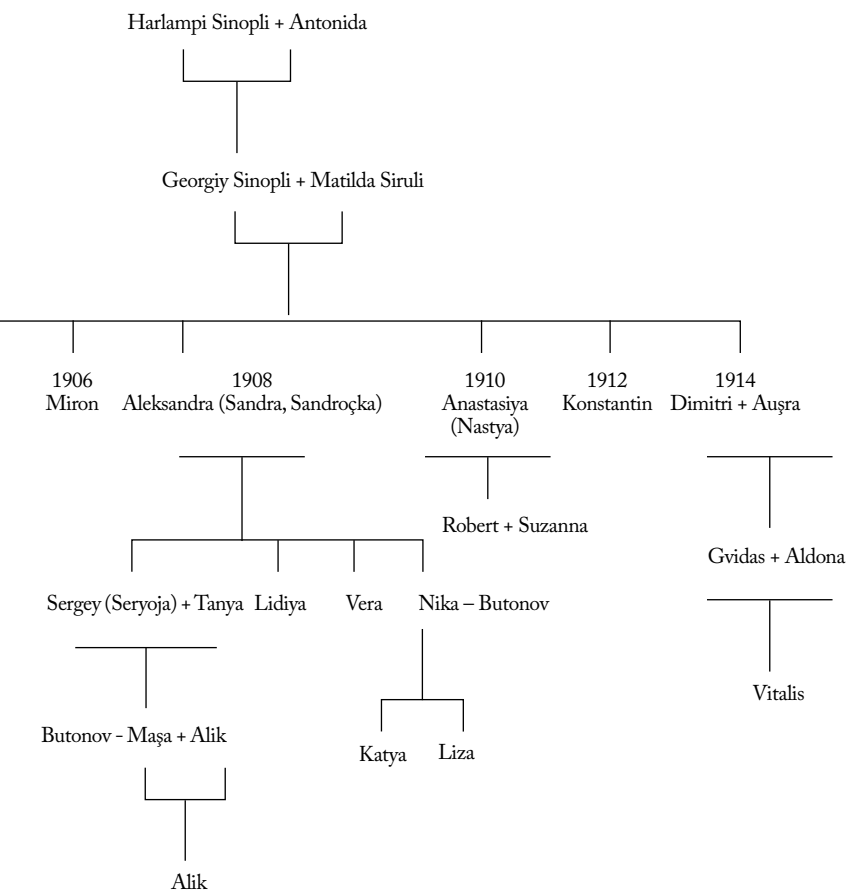
LYUDMİLA ULİTSKAYA

**MEDEYA VE
ÇOCUKLARI**

RUSÇA ASLINDAN ÇEVİREN: MEHMET ÖZGÜL

MEDEYA'NIN SOYAĞACI

I

Kızlık soyadı Sinopli olan Medeya Mendes, 1920'lerin sonuna doğru Moskova'ya yerleşen küçük kız kardeşi Aleksandra'yı saymazsak, tarihin çok çok eski zamanlarından beri Karadeniz kıyılarını yurt edinmiş Helenlerin soyundan gelip de kanının arılığını koruyan Sinopli ailesinden son kadındı. Bunun yanında yalnız Karadeniz kıyılarında konuşulan ortaçağ Pontus Rumcasını bilenlerin ailedeki son temsilcisi sayılırdı. Pontus Rumcası, kadim Helence ile günümüz Yunancası arasında ve her ikisinden de biner yıl uzaklıkta, tınlayıcı sesiyle kulağı okşayan bir dildir ve pek çok felsefe, din terimine kaynaklık etmiştir. Bu dil zaman içinde büyük değişikliklere uğramasına karşın bugün bile nice sözcüğün eski Helencedeki ilk anlamlarını koruyabilmesi şaşırtıcıdır. *Katarizma*'nın "çamaşırlık", *metaforisis*'in "taşım", *trapeza*'nın "masa" anlamlarına gelmesi gibi...

Medeya'yla yaşıt Karadenizli Rumların çoğu ölmüş, çoğu da ülkenin başka bölgelerine sürülmüştü.* Kırım Yarımadası'nda tek başına kalan Medeya bunu Tanrı'nın bir lütfu saymakla birlikte orada kalışını kocasından aldığı, İspanyollarca kullanılan Mendes soyadına borçludur. Yahudi asıllı bir dişçi olan

* İkinci Dünya Savaşı'nda Almanlara yardım ettikleri savıyla. -çn

kocası hemen göze çarpan küçük kusurlarının yanında kolay kolay görünmeyen büyük erdemleriyle neşeli bir adamdı. Dışçı Samuil öleli aradan hayli zaman geçti ancak Medeya bir daha evlenmediği gibi, ona çok yakışan dulluk giysisini bir gün olsun sırtından çıkarmadan uzun yıllar daha yaşadı.

Dul kalışının ilk on yılında giydikleri tümüyle siyahtı, zamanla siyah üzerine ufak ufak beyaz benekli, daha sonra açık renk iri desenli giysiler giydi. Başına da gene siyah bir şal sarar, ancak şalı Rus köylü kadınlarının doladıkları gibi değil, uçlarından birini sağ şakağında düğüm yapıp uzun olan ötekini de omzundan aşağıya sarkıtır, böylece boynundaki karışıklıkları örterdi. Ela gözlerinin soğuk bir bakışı vardı, yüzünün esmer derisinde küçük küçük buruşukluklar göze çarpardı. Medeya'yı köy Sağlık Ocağı'nın hasta kayıt odasının penceresinde beyaz ameliyat hemşiresi kılığıyla görenler, enseden kopçalı gömleği içinde onu Goya'nın fırçasından çıkma bir tablo sanırlardı.

8 Sağlık Ocağı'nda hasta kayıtlarını, harfleri dana dişi iriliğindeki yazısıyla tutardı. Pazar günleri ortalık ağarmadan yatağından kalkıp yirmi fersah ötedeki Feodosya Kilisesi'ne öğle duasına yettiikten sonra aynı gün akşamüzeri evine dönerken ya da başka yerlere giderken hep iri, geniş adımlarla yürürdü.

Bölge halkının gözleri onu ummadıkları yerlerde görmeye alışmıştı, Medeya Mendes yörenin ayrılmaz bir parçası gibiydi. Hasta kayıt odasındaki taburesinde otururken başı beyaz çerçevesi pencereden gözükmezse onu karalar giymiş olarak doğudaki tepelerde ya da köyün batısına düşen kayalık yamaçlarda ararlardı.

Oralarda boşuna dolaşmazdı kesinlikle. Gezdiği yerlerde adaçayı, yabannanesi, yavşan, mantar, alıç, kuşburnu... Ne bulursa toplardı. Bunların dışında akik taşları, dağ billuru diyebileceğimiz göz alıcı, katmanlı kristaller, dünya uygarlıklarına sahne olmuş bu uçuk renkli topraklarda bolca çıkan, kararmış eski paralar bulurdu.

Medeya'nın, yakın ya da uzak bütün çevreyi avucunun içi gibi bildiğini söylemeliyiz. Aradığı otları, yaban yemişlerini nerede, ne zaman toplayacağını unutmaması yanında, toprağın bitki örtüsünün mevsimlere göre yavaş yavaş nasıl değiştiği de gözünden kaçırmazdı. Öbek öbek dağ nanelerinin Kian Dağı'nın sağ yamacı ile baharda sellerin oyduğu çukurlarda yeşerdiğini, zehirli bir hastalığın alıç ağaçlarının alt yapraklarını büzerek kuruttuğunu, hindibaların dipten sinsi sinsi kök salarak narin bahar çiçeklerini çürüttüğünü, hepsini, hepsini bilirdi.

Kırım toprakları Medeya'ya karşı son derece cömertti, saklısını gizlisini ondan esirgemezdi. Buna karşılık Medeya eline geçen her güzel nesneyi nerede, ne zaman bulduğu gibi önemsiz ayrıntıların yanında o sırada hangi duyguları tattığını da tek tek anımsardı. 1906 yılı temmuz ayının ilk günü, daha küçücük bir kızken, kimsenin gidip gelmediği Ak Mescit yolunda topladığı, çember biçiminde dizilmiş,* “cadı halkası” adı verilen, soluk yeşil şapkalı, birbirinin aynı on dokuz tane mantara rastlaması gibi... Yiyecek olarak bir değer taşımasa da bulduklarının en güzeli saydığı, gökyakut taşı, biraz donuklaşmış altın bir yüzüğü, 1916 yılının 20 Ağustos'unda Köktebel yakınlarındaki plajda, fırtına sonrası sakinleşen dalgalar ayaklarının ucuna fırlatıvermişti. On altı yaşına girdiği o gün eline geçen bu armağanı, 30 yıl boyunca parmağından çıkarmamış, altın halka oraya iyice oturmuştu.

Medeya, Kırım topraklarının ne denli verimli olduğunu ayak tabanlarıyla hissedirdi. Gitgide eski gücünü, güzelliğini yitiren ata yurdunu başka bir yerle değiştirmeyi düşünmek şöyle dursun, yaşadığı bölgeden ömründe yalnızca iki kez, o da topu topu altı hafta kadar ayrılmıştı.

Feodosya kentinin denize yakın bir bölgesinde, bir zamanlar

* Sporlarıyla üreyen mantarlar, çoğunlukla gittikçe genişleyen halkalar biçiminde görülürler. -çn

gösterişiyle ün salmış kocaman bir konakta dünyaya gelmişti. Burası eski bir Yunan kolonisiyken sonraları Feodosya'yla birleşmişti. Atalardan kalma konak, yüzyılımızın başlarında hızla çoğalmaya başlayan ailenin gereksinmelerini karşılamak amacıyla sağından solundan ek yapılarla, teraslarla, verandalarla kuşatıldığı için, Medeya'nın doğumuna doğru ilk biçimini ve güzelliğini yitirerek çirkinleştikçe çirkinleşti.

Ailenin hızla büyümesi, o günlerin yeni limanı Feodosya'ya kayıtlı dört gemisiyle önemli bir armatör olan Harlampi Sinopli'nin zenginliğinin yavaş yavaş erimesine denk düşer. Yaşı ilerledikçe doymak bilmez açlığı törpülenen Harlampi bir mirasçısı olsun diye otuz yıl uğraştıktan, iki karısının altı ölü çocuk doğurması, bir sürü de düşük yapması sonucu büyük acılar çektikten sonra dünyaya gelen tek oğlu Georgiy evlenip kısa sürede odalar dolusu çocuk edinince neye uğradığını şaşırır. Bunda Harlampi'nin ikinci karısı Antonida'nın büyük payı olsa gerek. Antonida çocuğu olursa Kiev'e kadar yaya yürüyeceğine söz vermiş, bir oğlu dünyaya gelince verdiği sözü yerine getirmenin dışında, çocuğunu sağ salim büyötmek için ölüncüye dek her perhiz ayında oruç tutmuştu. Yaşlı adamın birçok torun sahibi olmasında belki de gelini kızıl saçlı, sıksa Matilda'nın rolü daha büyüktü. Neden dersiniz; Batum'dan getirilen gelin, kaba-rık karnıyla Harlampi'nin evinin eşiğinden içeri adımın atınca kızılca kıyamet kopmuş, bu ayıbın ardından doğa yasalarının şaşmazlığıyla iki yılda bir, yaz sonlarına doğru peş peşe yuvarlak kafalı çocuklar doğurmuştu. Koca Harlampi, torunları dünyaya geldikçe yumuşayıp eski gücünü yitirmişti; ölümüne doğru da zenginliğiyle birlikte yetenekli, herkese hükmeden sert tüccar özelliği tümüyle ortadan kalkmıştı.

Ancak damarlarındaki Rum kanı öylesine güçlüydü ki başka kanlarla karışırken asıl niteliğini korudu; Harlampi'nin soyundan gelenler çağımızın canavarlarına karşı direnerek dedelerinin karakter sağlamlığını, yeteneklerini, açgözlülüğünü

sürdürdüler. Soyunun erkekleri tuttuğunu koparan enerjileriyle dikkatleri çekerken, kadınları tutumlulukları, becerileri, mala mülke düşkünlükleriyle güçlerini belli ettiler. Tıpkı Medeya gibi...

Sinopli ailesi öylesine Tanrı vergisi bir büyüklüğe erişti ki, soyaçekim yasalarıyla ilgilenen genetikçiler için iyi bir örnek sayılabilirdi. Böyle bir genetikçi henüz ortaya çıkmadı, gelgelelim sofradaki tabak çanakdan tutun da gökteki bulutlara değin her şeyi düzene sokmak, bir sisteme oturtmak hevesindeki Medeya, kardeşlerini, yeğenlerini saçlarının kızılılığına göre zihninde sıraya dizerek bununla gönlünü eğlendirirdi. Kalabalık sülalesinin hepsini birden bir araya getiremeyeceğini bildiği için bu işi hayalinde yapardı herhalde. Annesinin saçlarının kızılılığı şöyle ya da böyle her kardeşte kendini belli etti; kendisi ile oğlan kardeşi Dimitri büsbütün kızıl saçlıydılar. Aleksandra'nın, evdeki adıyla Sandroçka'nın, saçları ise daha karışık bir renkte, kahverengi ile alev kızılı arasında bir koyuluktaydı.

11

Harlampi dedenin serçeparmağının kısılalığı yalnız erkek çocuklarda olmak üzere arada bir ortaya çıktı, büyükannenin kulak memesinin iriliği ile geceleyin iyi görme özelliği ise Medeya'da olduğu gibi birçok torunda görüldü. Bunların dışındada dedenin başka önemsiz niteliklerine de torunlarında sık sık rastlanmıştır.

Denilebilir ki sülalenin üretkenliği bile iki kolda ilerledi. Bir bölümü Harlampi gibi uğraşıp didinip ancak bir çocuk edinebilirken, bir bölümü de hiç zahmet çekmeden peş peşe birçok kızıl saçlı velet dünyaya getirdi.

Harlampi 1910 yılında ölünce Feodosya'daki Rum gömütlüğünde yüksekçe bir tepeye gömüldü. İkinci büyük savaşa değin eskisi gibi Feodosya Limanı'na bağlı çalışan son iki gemisinin gelip gidişini oradan seyrediyor olmalıydı.

Aradan yıllar geçip Kırım'daki evinde çok sayıdaki yeğenini, yeğenlerinin çocuklarını bir araya getirmeye başlayan Medeya

genç kuşak üzerindeki bilimsel olmayan gözlemlerini sessizce sürdürdü. Çocuklarını çok sevdiği söylenirdi. Kısır bir kadının başkalarının çocuğunu sevmesi tartışma götürür; gelgelelim onlara karşı büyük bir ilgi duyduğu, bu ilginin yaşlandıkça arttığı kesindir.

Akrabalarının yaz mevsiminde evine akın etmesini yüksünmezdi, tıpkı güz ve kış aylarında yalnızlığa yiğitçe göğüs gerdiği gibi... Şubat yağmurları ile mart rüzgârlarından sonra Kırım baharı toprağın derinliklerinden uyanıp morsalkımlar, pembe ılgın çiçekleri, Çin sarısı katırtırnakları açınca nisanın sonlarına doğru ilk yeğenler sökün ederdi.

İlk baskın kısa sürerdi, 1 Mayıs şenliğine, en çok ayın 9'una değin. Sonra araya kısa bir boşluk girer, ardından Mayıs'ın 20'sine doğru okul yaşına gelmemiş çocuklarıyla kız yeğenler akın etmeye başladılar. Yeğen sayısı 30'u bulduğu için kim ne zaman gelecek diye kış aylarında düzenli bir grafik çıkarılırdı. Bunun nedeni, evin dört odasının aynı anda 20 kişiden fazlasını almamasıydı.

Bölge yazlıkçılarını götürüp getiren Feodosya-Simferopol arası taksi sürücülerini Medeya'nın evini çok iyi tanırlar, hatta onun akrabalarına ufak bir indirim bile yaparlardı. Ancak yağmurlu havalarda tepedeki eve tırmanmadan önce yolculara ancak Aşağıköy'e kadar çıkabileceklerini söylerlerdi.

Medeya rastlantılara inanmamakla birlikte bütün yaşamı önemli rastlantılarla, garip karşılaşmalarla, önceden beklenmeyen olaylarla doluydu. Bir gün karşısına çıkan bir adam, bir de bakmışsınız, yıllar sonra dönüp gelir, kadim yaşamının akışını değiştirirdi. Olayların eskiye uzanan bağlantıları gözükmeye başlar, düğümler çözülüp yeni ilmikler atılır, yaşam örgüsü gitgide açıklık kazanırdı.

Nisan ayının ortalarıydı. Havalar düzeldi derken birdenbire ortalığa bir karanlık çöktü, buz gibi soğuk çıktı. Yağan yağmur neredeyse kara dönüşmek üzereydi.

Pencerelerinin perdesini çeken Medeya, ışıkları erkenden yaktı, az odun alıp çok ısı veren akıllı sobasına bir avuç çalı çırpı ile iki parça odun attı. Sonra yıpranmış çarşafını masanın üstüne yayıp düşünmeye başladı. Acaba bunu parçalara bölerek el bezleri mi dikseydi, yoksa ortasındaki yırtığı çıkarıp iki çocuk çarşafı mı yapsaydı?

Tam o sırada biri kapıya sert sert vurdu. Medeya kapıyı açınca karşısında yağmurluğu sular içinde, başında kürklü şapkasıyla genç bir adam gördü. Karşısındakini, evine seyrek gelen yeğenlerinden biri sanarak içeri aldı.

Genç adam:

“Medeya Georgiyevna Sinopli’nin evi mi burası?” diye sordu. Gelenin yeğeni olmadığını anlayan Medeya gülümsedi.

“Evet, burası... Ama kırk yıl var ki başka soyadı taşıyorum.”

Gözleri açık renk, esmer, bıyıkları aşağı sarkık delikanlının hoş bir görünümü vardı. Medeya ona üstündekileri çıkarmasını söyledi. Delikanlı şapkasındaki kar serpintilerini silkeleyerek:

“Böyle apansız kapınızı çaldığım için özür dilerim,” dedi. “Ta Orta Asya’dan, Karaganda’dan geliyorum, adım Ravil Yusupov...”

O akşam ve bütün gece genç adamla aralarında gecen konuşmaları Medeya ertesi gün mektubunda yazdı, ama bunu gitmesi gereken yere göndermedi.

Yazdıkları yıllar sonra yeğeni Georgiy’in eline geçti. Mektubun bulunduğu kâğıt tomarı içindeki vasiyetnamenin anlaşılmayan bölümleri de böylece açıklığa kavuştu. Mektupta şunlar yazılıydı:

Sevgili Yelenacığım!

Sana son mektubu göndereli bir hafta olmadı, ancak dün karşılaştığım bir olay beni öylesine etkiledi ki sana bunu da yazmadan duramayacağım. Anlatacaklarımın başlangıcı yıllar öncesine

dayanır: 1918 yılının aralık ayında annen ile ikinizi Feodosya'ya getiren Yüsim adındaki arabacıyı anımsıyor musun? İşte o arabacının torunu Ravil Yusupov, Feodosya'daki tanıdıklarından sora sora evimin adresini öğrenmiş. Koskoca kentte şimdi bile herhangi bir adres kitabına başvurmadan istenilen bir adresin bulunabilmesi şaşılacak bir iş, değil mi? Bizim buralarda sık sık yaşanan bir olaydır yazacaklarım. Arabacı Yüsim öldükten hayli zaman sonra ailesinden geride kalanları Anayurt Savaşı'nda* Alušta'dan sürmüşler. Babasının, yurdu uğruna cephede vurulmasına bakmadan Ravil Yusupov'un dul anası ile kardeşlerini zorla Karaganda'ya göndermişler. Ravil, ailesinin başına gelenleri çocukluğundan beri unutmamış. Siz de böyle bir göç olayı yaşadınız, bilirsin. Ravil uzun yıllar önce annen ile seni köydeki evimize getirdiği için dedesine armağan ettiğiniz gökyakutlu altın yüzüğü bile anımsıyor.

Ravil'in annesi bu yüzüğü yıllarca parmağında taşımış ama bir zaman gelmiş ki açlığa dayanamayıp bir batman¹⁴ unla değiştirmiş. Evime gelen delikanlıyla konuştuklarımızın başlangıç bölümüdür bu anlattıklarım. Savaş yıllarında çekilen, aklımıza getirmeyi bile istemediğimiz işkenceleri anımsattığı için nasıl üzüldüğümü anlatamam. Ravil'in konuşmalarından, Tatarların anayurtları Kırım'a dönmeleri girişiminde onun etkin bir rol oynadığını öğrendim. Resmi ya da gayri resmi böyle bir çaba sürdürüyorlar şimdi.

Ravil eski Kırım yaşantısıyla ilgili bildiklerimi anlatmam için soru üstüne soru sordu, hatta Özbekistan'da, Kazakistan'da yaşayan soydaşları anlattıklarımı işitsinler diye teybini çıkarıp kaydetti. Ben de hatırimda kalanların hepsini, köydeki komşularımı, Mustafa'yı, Galia'yı, tarla sulama işlerine bakan Ahmed Dede'yi, bölgedeki Tatarların sürülüşlerini bir bir anlattım. Ahmed Dede sabahtan akşama değin işinin başından ayrılmaz, suyollarındaki çerçöpü ayıklayarak arkları tertemiz tutardı. Üst yetkililerden

* İkinci Dünya Savaşı. -çn

** Bölgeye veya ölçülen mala göre birimi değişen eski bir ağırlık ölçüsü. -çn

gerekli buyruğu alan parti sorumlusu Bayan Şura Gorodnikova, zavallıların toparlanmasına bile fırsat vermeden onları iki saat içinde sürgüne göndermek zorunda kalmış, tanıyıp sevdiği bu insanlara yardım için eşyalarını ağlaya sızlaya kendi eliyle toplamıştı. Ertesi gün üzüntüden felç geçiren kadıncağыз parti başkanlığından ayrıldı, kendi evine çekilerek çarpılmış yüzü, anlaşılmayan konuşmasıyla on yıl kadar ortalıkta süründü. Gerçi bizim yöre, savaşta Rumenlerin egemenliğinde kalmıştı, ama genelde Almanlar Kırım Yarımadası'ndan gittikten sonra böyle acı olaylar bir daha görülmedi. Yahudiler de böyle baskılara uğradılarsa da bunlar başka yerlerde oldu.

Ravil'e, Tatarlar zamanında dikilen cevizlerin kesilmesi için 1947 yılının ağustos ayında acımasız bir buyruk geldiğini de anlattım. Bütün yalvarmalarımıza aldırmadan, aptal herifler dallardaki cevizlerin toplanmasına bile izin vermeden güzelim ağaçları diplerinden doğramışlardı. Olgunlaşmamış meyvele-riyle yerde yatan ağaçları da rahat bırakmadılar, hepsini tek tek yaktılar. O sıralar evimde konuk kalan, Kerç'ten arkadaşım Taşa Ravinskaya'yla karşılıklı oturduk; bu barbarca yangına bakarak gözyaşı döktük.

Çok şükür, belleğim yerindedir; birçok olayı ayrıntılarıyla anımsıyorum. Ravil'le bütün gece oturup konuştuk, hatta biraz içki bile içtik. Bilirsin, Tatarlar şarap içmezlerdi eskiden. Neyse, ertesi gün kalkınca birlikte yöreyi dolaşmaya, ona her yeri göstermeye söz verdim. Bu arada Ravil bana bir dileğini ilettili. Kırım'da benim adıma kayıtlı bir ev satın alabilir miydim? Stalin zamanından kalma özel bir yönergeye dayanarak Tatarlara ev satılması yasak edildiği için evi kendi adıma almamı istiyordu.

İşte böyle, Yelenoçka, Doğu Kırım'ın Tatarlar zamanında nasıl bir yer olduğunu unutmamışsındır. Ya iç bölgeler? Bahçesaray'daki bağların, bahçelerin yeryüzünde bir benzeri daha var mıydı? Ya şimdi? Dört bir yanı gezszen tek dikili ağaca rastlamazsın, hepsini kestiler...

Samuil'in eski odasına yatak serip Ravil'i orada yatırmaya hazırlanıyordum ki eve bir arabanın yaklaştığını işittik. Kapı hızlı hızlı vuruldu. Zavallı Ravil gözlerimin içine bakarak, "Peşimden gelmiş olmalılar, Medeya Georgiyevna," dedi.

Benzi sararmıştı; işte o zaman onun görüldüğü kadar genç olmadığını, en azından otuzunu geçtiğini anladım. Teypten makarayı çıkardığı gibi sobanın içine attı. Akşamdan beri anlattıklarım bir anda yanıp kül olmuştu. "Benim yüzümden başınızın ağrımamasını istemem. Bir geceliğine kalmak için geldiğimi söyleyiniz," dedi.

Gidip kapıyı açtım. Karşımda iki kişi dikiliyordu. Bizim oranın balıkçılarından İvan Gavriloviç'in oğlu Petka Şevçuk'tu biri. Küstah berif, "Nüfus kâğıdı denetimi yapacağız. Evinize kiracı aldığınızı işittik," demez mi.

Gelenlerin suratına, gecenin bu saatinde evime zorla girmeye hakları olmadığını haykırdım. Evime kiracı filan almamıştım, bir konuğum vardı; şimdi cehennem olup gitsinler, sabaha dek beni rahatsız etmesinlerdi... Domuz, hangi cüretle evime geliyordu? Bilirsin, savaş süresince Sağlık Ocağı'nın işlerini yalnız başıma ben yürüttüm, o yörede hekim arasan bir tane bile bulamazdın. Karşımdaki Petka domuzunun kaç kez çıbanını deşmiştim! Bir keresinde kulağının içindeki çıbanı ameliyat edip edepsizi ölümden kurtardım. Korkudan ödüm patladı. Kolay mı, beş yaşında bir çocuk, hastalık beynine sıçrasa geberecek. Peki, ben neydim! Yalnızca bir sağlık memuru, böyle bir sorumluluğu üstlenebilir miydim? Adamlara diklenince geri çekildiler ama arabalarına binip gitmediler, motorunu durdurup evin önünde beklemeye koyuldular.

Tatar delikanlının yüzü güldü. "Teşekkür ederim, Medeya Georgiyevna," dedi. "Siz mert bir kadınsınız, böylesine şimdilerde pek rastlanmaz. Makara elimizden gitti, üstelik yarın çevreyi dolaştıramayacak, köyün doğusundaki tepeleri bana gösteremeyeceksiniz; onun için çok üzülüyorum. Bir gün buralara gene geleceğim, o zamana değin durum değişecektir, bundan eminim."

Bir şişe şarap daha çıkardım, o gece artık yatmayıp sohbet ettik. Kabvelerimizi içerken ortalık aydınlandı. Ravil yıkandı, ben de o sırada gözleme pişirdim; Moskova'dan gönderilen, yazdan kalma konservelerden çıkarıp bunları yanına almasını söyledim. Ama Ravil hiçbirini almadı, nasıl olsa dışarıdakiler bunlara da el koyarlarmış. Onu yukarıya, kapının çıkışına dek uğurladım. Yağmur kesilmişti, güzel bir hava vardı. Baktım, Petka arabanın yanında duruyor, öteki de onunla birlikte. Ben Ravil'le uğraşırken arabanın kapısı açıldı...

İşte böyle, Yelenaciğim, başımdan böyle bir olay geçti. Ravil giderken şapkasını evde unutmuş. Unuttuğu iyi oldu. Bir gün döner gelir; bütün Tatarlar dönerler, o zaman şapkasını veririm. Topraklarını da geri alsınlar. Hakları değil mi? Tanrı istediye hepsi olur. Sana bu olayı ivedi yazmamın bir nedeni daha var. Ömrüm boyunca hiçbir siyasal olaya karışmadım, kocam Samonya bu işlerin uzmanıydı. Ama düşünabiliyor musun, şurada daha ne kadar yaşayacağım belli değil, ortamın yumuşadığı bir dönemde bile benim gibi yaşlı bir kadının başına bela açmaya kalkıyorlar. Bu duruma göre beni nerede arayacağını iyi bilesin istiyorum.

Geçen mektubumda sormayı unutmuşum; aldığın iştirme aygıtı işine yarıyor mu? Açık yüreklilikle itiraf etmeliyim, bana kalırsa çevremizde konuşulanların çoğu dinlenmeye değmez. Bunları işitmek de fazla bir şey yitirmeyiz.

Öperim. Medeya.

Nisan sonlarıydı. Medeya'nın bağında asmalar budanmış, bahçede ekilip dikilenler çiçeğe durmuştu. Tanıdığı balıkçıların getirdiği iri bir kalkan balığı dilimlenmiş olarak buzdolabında bekliyordu.

On üç yaşındaki oğlu Artiom'la çıkıp gelen ilk konuk, yeğeni Georgiy oldu. Sırt çantasını çıkararak Georgiy küçük avlunun ortasında durdu, gözlerini kamaştıran güneş ışığından ötürü yüzünü buruşturdu. Cığerlerini temiz, mis kokulu havayla dolururken oğluna, "Hadi bakalım, şimdi her fırsat elinde," dedi.

Beriki onun ne demek istediğini tam olarak anlamamıştı. Parmağıyla Medeya'yı gösterdi.

“Bak, büyükhalam çamaşır asıyor.”

Medeya'nın evi köyün en üst kıyısında; bahçesi seki seki aşıya doğru inerdi, en altta bir kuyu vardı. Kuyunun yakınında, iri iki ağacın dalları arasına gerdiği ipe çamaşır asıyordu. Sağlık Ocağı'ndaki görevine ara verdiği öğle paydosunda böyle ev işleriyle uğraşıyordu. İpe astığı, çivitlenmiş yamalı çarşafalarda hare hare mavi gölgeler dolaşiyor, rüzgârın esintisiyle yelken gibi kaban çarşaf mavi göklere uçmak istercesine dalgalanıyordu.

Georgiy, geldiklerini fark etmeyen halasına doğru yürürken, “Şeytan, her şeyi bırak, şurada bir ev satın al, diyor. Zoyka nasıl ister bilmem ama Artiom ile Saşka'yı kaptığım gibi buralara gelirim,” diye geçirdi içinden.

Son on yıldır Medeya Halası'nın Kırım'daki evine her gelişinde ilk dakikalar aklından hep bu düşünceler geçiyordu.

Medeya en sonunda Georgiy ile oğlunu fark etti, sıkılarak kıvrılmış son çarşafı leğende bıraktıktan sonra doğruldu.

“Hoş geldiniz, iki gündür yolunuzu gözlüyordum. İşimi hemen bitiriyorum, Georgiyu.”

Yeğenini Rumca söyleşiyle yalnız o böyle çağırırdı. Georgiy yaklaşır halasını öptü, beriki de akrabasının bakır kızılığındaki koyu renk saçlarını okşadı. Küçüğe dönerek, “Ne kadar da büyümüş!” dedi.

“Gidip kapıda görebilir miyim, büyükhala?”

Kapının kasası çentiklerle doluydu; çocuklar her gelişlerinde orada dikilirler, çentik atarak boylarını ölçerlerdi.

Medeya son çarşafı da ipe mandalladı, kaban çarşaf o sırada tepelerinde beliren küçük bir bulutun yarısını örttü. Georgiy boşalan leğenleri aldı, üçü birlikte eve doğru yürüdüler. Medeya gene koyu renk giysiler içindeydi, Georgiy'in sırtında buruşmuş beyaz bir gömlek vardı, Artiom ise kırmızı bir atlet giymişti.